

PERUSTELUMUISTIO

Porvoon ja Lohjan kaupunkien toiminnallinen
suuntautuminen, vuorovaikutus ja yhteys
metropolialueeseen

MISTÄ PUHUMME, KUN PUHUMME METROPOLIALUEESTA?

Hallitus linjasi elokuussa 2013 rakennepoliittisessa ohjelmassaan metropolihallinnon jatkovalmistelun periaatteista. Keskeisenä linjauksena oli se, että perustetaan metropolihallinto, jonka päättävä elin on vaaleilla valittu valtuusto. Metropolihallinto hoitaisi alueen kilpailukyyn sekä elinkeino- ja innovaatiopolitiikan, maankäytön, asumisen ja liikenteen toteuttamisen sekä segregatioon, työvoimaan ja maahanmuuttoon liittyvien seudullisten kysymysten ratkaisemisen.¹

Valtiovarainministeriö asetti lokakuussa 2013 työryhmän metropolihallintoa koskevan lainsäädännön valmistelua varten. Tehtävä perustui Kataisen hallituksen kuntauudistuslinjauksiin, jossa korostettiin muun muassa metropolialueen kansallista merkitystä ja tarvetta metropolialuetta koskevalle erilliselle lainsäädännölle.² Työryhmän työtä edelsi seikkaperäinen esiselvitys.

Metropolilakityöryhmän väliraportti julkaistiin huhtikuussa 2014. Työryhmä esitti kahta vaihtoista mallia: pakkokuntayhtymää tai itsehallinnollista järjestelmää. Molemmissa malleissa ytimenä oli vaaleilla valittu valtuusto, metropolikaava sekä valtion kanssa tehtävät metropolisopimus.

Hallitus linjasi budjettiriihessään elokuussa 2014 periaatteet, joiden pohjalta metropolilakityöryhmä jatkaisi valmistelua. **Linjauksen mukaan metropolihallinto kattaisi 14 kuntaa Helsingin seutukunnan 17 kunnasta, mutta linjaukseen liitettiin varaus, että ”Lohja ja Porvoo voisivat liittyä siihen halutessaan.”** Porvoon kaupunki kuuluu vakiintuneessa seutukuntaluokituksessa Porvoon seutukuntaan ja Lohjan kaupunki Helsingin seutukuntaan. Lohja, Siuntio ja Karkkila ovat ainoat Helsingin seudun kunnat, jotka eivät kuulu kuntarakennelain tarkoittamaan metropolialueeseen.

Ympäristö- sekä työ- ja elinkeinoministeriö asettivat metropolipolitiikan neuvottelukunnan joulukuussa 2015.³ Asettamispäätöksen mukaan neuvottelukunnan tavoitteena on *”tarvittavan kumppanuuden varmistaminen metropolipolitiikan kannalta keskeisten toimijoiden välillä”*. Tehtäväksi määriteltiin metropolipolitiikkaa koskevien tavoitteiden toteuttamisen, valtion, kuntien, koulutus- ja tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kumppanuuden vahvistaminen, metropolitiikan toteuttamisen ja etenemisen seuranta eri hallinnonaloilla sekä metropolialueen kehityksen seuranta, arviointi ja ennakointi.

Metropolipolitiikan poliittisena tavoitteena nähtiin Helsingin seutuun liittyvien erityiskysymysten ratkaiseminen koko maan kilpailukyyn vahvistamiseksi. Metropolipolitiikan keskeisimmät teemat liittyvät alueen kansainvälisen kilpailukyyn, elinkeinopolitiikan ja aluekehityksen edistämiseen, maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluun liittyvään yhteistyöhön sekä yhteistyöhön segregatioon ehkäisystä.

Helsingin metropolialueeksi määriteltiin 14 kunnan muodostama kokonaisuus, johon määriteltiin kuuluvaksi pääkaupunkiseudun neljä kuntaa (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja kymmenen KUUMA-kuntaa (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti). **Linjaus ei perustunut olemassa olevaan vakiintuneeseen alueluokitusjärjestelmään, vaan pääkaupunkiseudun ja Keski-Uudenmaan kuntien olemassa oleviin yhteistyö- ja sopimusrakenteisiin.** Helsingin seutukunnan kunnista metropolialueen ulkopuolelle jätettiin Karkkila, Lohja ja Siuntio. Lisäksi ulkopuolelle jäi Porvoo, joka oli kuulunut edellisen kauden metropolialueen neuvottelukuntaan.

Pääministeri Sanna Marinin johtama hallitus on asettamassa uuden metropolipolitiikan neuvottelukunnan vuoden 2020 aikana. Neuvottelukunnan tarkoituksena on edistää metropolipolitiikan yleisten tavoitteiden toteuttamista sekä valtion eri sektoreiden ja alueiden eri toimijoiden kumppanuutta.

Metropolialueen rajauksen alueellisena perusteena ei ole relevanttia eikä tasavertaista käyttöä edellisen neuvottelukunnan toimikauden aikana luotua aluejakoa, sillä se poissulkee toiminnallisen yhteyden, asioinnin ja työssäkäynnin suuntautumisen, liikenteen ja liikkumisen sekä yhteistyön kannalta osan Helsingin seudun ja vaikutusalueen kunnista. Tämä koskee erityisesti Porvoon ja Lohjan kaupunkeja sekä Siuntion kuntaa.

¹ Kataisen hallituksen rakennepoliittinen ohjelma 29.8.2013. <https://valtioneuvosto.fi/rakennemuutos/rakennepoliittinen-ohjelma>

² Metropolihallintoa koskevaa lainsäädäntöä valmisteleva työryhmä 2013. <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM093:00/2013>

³ Ympäristöministeriön asettamispäätös 9.12.2015 https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/d27b02f9-d0f3-4f27-b7ae-4e47bd8864ad/33d6c6e3-25d9-430c-a6b8-83e02b5e36ab/ASETTAMISPAATOS_20151208064620.pdf

NYKYISEN METROPOLIALUEEN KANSALLINEN MERKITYS ERÄILLÄ TUNNUSLUVUILLA

Helsingin metropolialueella asui yhteensä 1,5 miljoonaa asukasta (27,4 % koko maan väestöstä) helmikuun lopussa 2020. Alueella sijaitsee kolme maan neljästä suurimmasta asutus- ja työpaikkakeskittymästä. Metropolialue kasvoi noin 176 600 asukkaalla 2010-luvun aikana. 14 nykyiseen metropolialueeseen kuuluvaa kuntaa sai väestönlisäystä vuosina 2010-2019. **Metropolialueen ulkopuolisista Uudenmaan kunnista väestö kasvoi Porvoossa, Askolassa ja Siuntiossa.**

Metropolialue on kansallisessa kontekstissa kansainvälinen. Alueella asui noin 227 500 vieraskielistä vuoden 2019 lopussa. Vieraskielisillä tarkoitetaan muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia. Enemmän kuin joka toinen (55,2 %) koko maan vieraskielisistä asuu metropolialueella. Vieraskielisen väestön määrä jopa 4,5 kertaistui metropolialueella vuosien 2000-2019 välisenä aikana. Väestö- ja ikärakenne on myös kilpailukykyinen koko maahan verrattuna: alueella asuu enemmän lapsia ja työikäisiä sekä iäkkäiden osuus on alhaisempi kuin keskimäärin koko maassa.

Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteen mukaan metropolialueella asuu yli 1,7 miljoonaa asukasta vuonna 2040 eli ennusteen toteutuessa 31,5 % koko maan väestöstä. Väestö kasvaisi ennusteen mukaan 11 metropolialueen 14 kunnasta vuosina 2019-2040. Metropolialue on yksi harvoista alueista koko maassa, jossa lasten ja työikäisten määrän ennustetaan kasvavan 2020- ja 2030-luvuilla.

Metropolialueella sijaitsi yhteensä noin 740 000 työpaikkaa vuonna 2017. Työpaikkamäärässä ovat mukana kaikkien työnantajasektorien työpaikat. **Metropolialueella sijaitsee hieman alle joka kolmas (31,8 %) koko maan työpaikasta.** Työpaikkojen määrä kasvoi noin 44 600 työpaikalla vuosina 2010-2017. Avoimen sektorin eli yksityisen sektorin ja yrittäjien työpaikkoja oli yhteensä noin 534 000 eli 32,9 % koko maan avoimen sektorin työpaikoista. Avoimen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi noin 46 800 työpaikalla. Metropolialueen työpaikkamääräkasvu perustui toisin sanoen täysin avoimen sektorin työpaikkakehitykseen.

Metropolialueen kansallinen merkitys tulee esille erityisesti aluetaloudellisten tunnuslukujen osalta. Alueen BKT-osuus oli 36,8 % koko maan BKT:sta vuonna 2017. BKT oli asukasta kohden laskettuna noin kolmanneksen korkeampi kuin keskimäärin koko maassa. Koko maan tavaraviennin arvo oli noin 65 miljardia euroa vuonna 2019, josta Uudenmaan osuus oli 29,3 %. Alueen viennistä teollisuuden osuus oli noin kaksi kolmasosaa (66, %), kaupan hieman yli viidennes (22,3 %) ja muiden noin kymmenesosa (11,3 %)⁴

Metropolialueella sijaitsi yhteensä noin 116 000 toimivaa yritystä kesäkuun lopussa 2019 eli noin kolme kymmenestä (29,3 %) koko maan yrityksestä. Metropolialueen osuus yritysten toimipaikkojen henkilöstöstä oli 34,8 %. **Koko maan kaikkien yritystoimipaikkojen liikevaihdosta 42,9 % (186 miljardia euroa) kertyi metropolialueella.**

Metropolialueelle kohdistuu myös rakentamisen volyymit. Koko maahan valmistui yhteensä noin 106 500 asuntoa vuosina 2016-2018, josta metropolialueen osuus oli 40 %.

Metropolialueelle on keskittynyt runsaasti koulutusta, osaamista, tutkimusta ja tuotekehitystä. **Noin kolmannes (32,9 %) koko maan korkea-asteen tutkinnon suorittaneista asuu metropolialueella.** Metropolialueen yhteenlasketut tutkimus- ja kehityksenot olivat noin 3,1 miljardia euroa vuonna 2018 eli lähes puolet (48,1 %) koko maan TK-menoista.

Seuraavassa koostetaulukossa on kuvattu metropolialueen osuutta eräillä tunnusluvuilla suhteessa koko maan osuuteen. **Metropolialueen osuus vaihtelee tunnusluvusta riippuen 27,4-55,4 prosentin välillä. Huomionarvoista on se, että metropolialueen osuus koko maasta on kaikilla käytetyillä tunnusluvuilla väestöosuuttaan korkeampi.**

⁴ Tullin ulkomaankaupan tavaraviennin lukuja ei ole saatavissa kuin maakunnittain https://tulli.fi/tilastot/tilastojulkaisu/-/asset_publisher/tavaroiden-ulkomaankauppa-maakunnittain-vuonna-2019

MUUTTUJA	VUOSI	METROPOLIALUEEN ABSOLUUTTINEN ARVO	METROPOLIALUEEN OSUUS (%) KOKO MAAN OSUUDESTA
VÄKILUKU	2/2020	1 514 386	27,4 %
VÄESTÖENNUSTE 2040	2019	1 738 954	31,5 %
VIERASKIELISET	2019	227 578	55,2 %
KAIKKI TYÖPAIKAT	2017	740 169	31,8 %
AVOIN SEKTORI TYÖPAIKAT	2017	534 067	32,9 %
YRITYKSET	II/2019	115 992	29,8 %
YRITYSTOIMIPAIKKOJEN HENKILÖSTÖ	2018	519 985	34,8 %
YRITYSTOIMIPAIKKOJEN LIIKEVAIHTO	2018	186 mrd €	42,9 %
BKT	2017	83 185 M€	36,8 %
TAVARAVIENTI (Uusimaa)	2019	19,1 mrd €	29,3 %
KORKEA-ASTEEN TUTKINTO	2019	500 043	33,9 %
TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT	2019	3,1 mrd €	48,1 %
VALMISTUNEET ASUNNOT	2016-2018	42 616	40,0 %

Taulukko 1. Metropolialueen osuus (%) erällä tunnusluvuilla koko maan osuudesta

Lähde: Tilastokeskus, väestö; ennakkoväkiluku alueittain; väestöennuste; väestörakenne; työssäkäynti; yritykset; kansantalous; koulutus; tutkimus- ja tuotekehitys; rakentaminen: Tulli, ulkomaankaupan tavaravienti maakunnittain)

ANALYYSIN TOTEUTTAMINEN

Toimeksiannon tavoitteena on tuottaa Porvoon ja Lohjan kaupungeille perusteluita ja näkökulmia niiden toiminnallisesta yhteenkuuluvuudesta, vuorovaikutuksesta ja kiinteyden suhteesta metropolialueeseen. Perusteet esitetään käsillä olevan niin sanotun perustelumuiiston avulla.

Työn aluksi kerättiin metropolialueen sekä Porvoon ja Lohjan kaupunkien kannalta relevanttia dataa eri lähteistä ja aineistoista. Tilastanalyysin tarkoituksena oli saada luotettavaa ja vertailukelpoista aineistoa taustaksi niistä yhteisistä ja erottavista tekijöistä, joiden perusteella on mahdollista osoittaa Porvoon ja Lohjan kaupunkien kuuluvan metropolialueeseen siinä missä niin sanotut Keski-Uudenmaan (KUUMA) 10 kuntaa tai vähintään osa KUUMA-kunnista. Näkökulma on mahdollistava eikä poissulkeva.

Tilastanalyysin tuloksia visualisoitiin datavisualisoinnin keinoin kuvioiksi ja kartoiksi. Näin saatiin luotua tilannekuva molempien kaupunkien alueprofiilista ja aluekehityksen laajasta kokonaiskuvasta, kaupunkien muutos- ja kehitysdynamiikan tunnusluvuista, nykyisestä positioista keskeisillä tunnusluvuilla, toiminnallisesta suuntautumisesta, yhteyksistä ja vuorovaikutuksesta, muutto-, pendelöinti-, asiointi- ja liikennevirroista.

Selvityksen aineistona käytettiin Tilastokeskuksen maksuttomia ja maksullisia tietokantoja ja metropolialueeseen liittyvää relevanttia dokumentaatioaineistoa. Datavisualisoinnin aineistoina hyödynnetään kuntakohtaisen aineiston lisäksi paikkatietoa (erityisesti Tilastokeskuksen ruutuaineisto), jotka liittyvät elinvoimaisuuden, vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden kannalta tärkeimpiin tilastollisiin tunnuslukuihin sekä MAL(PE)-kokonaisuuteen liittyviin keskeisiin tunnuslukuihin.

Tilannekuvan avulla saatiin muodostettua kokonaiskuva nykyistä metropolialuetta laajemmasta alueellisesta ja toiminnallisesta kokonaisuudesta, jonka yhteydessä voidaan tarkastella tasavertaisesti sekä KUUMA-kuntien että Porvoon ja Lohjan kaupunkien toiminnallista suuntautumista pääkaupunkiseutuun.

Perustelumuiatio perustuu toisin sanoen tilastanalyysin tuloksiin ja sitä kautta muodostettuun tilannekuvaan

PERUSTELUT PORVOON JA LOHJAN KAUPUNKIEN TOIMINNALLISESTA SUUNTAUTUMISESTA, YHTEYDESTÄ JA VUOROVAIKUTUKSESTA METROPOLIALUEESEEN

Seuraavassa on esitetty seitsemän kokoavaa perusteltua Porvoon ja Lohjan kaupunkien toiminnallisen yhteyden suuntautumisesta ja kiinteydestä suhteessa metropolialueeseen. Perusteluiden taustalla oleva analyysin tulokset ja taustoittavat näkökulmat esitetään muistion liitteessä jäljempänä taulukkoina, kuvioina, karttoina ja niitä selittävänä tekstinä.

- 1. NYKYINEN METROPOLIALUEEN ALUERAJAUS ON KEINOTEKOINEN:** Nykyinen 14 kunnan muodostama metropolialue ei ole aluerajauksen osalta kestävä, oikeudenmukainen eikä tasavertainen kaikkien pääkaupunkiseudun vaikutusalueella olevien kuntien kannalta. Aluerajausta ei ole tehty toiminnallisen suuntautumisen ja eheyden, liikkumisen ja liikenteen, olemassa olevien yhteyksien ja vuorovaikutuksen näkökulmasta perustellulla tavalla. Nykyinen aluerajaus on luonteeltaan enemmän poissulkeva kuin mahdollistava eli itsessään metropolialueen tavoitteiden ja kansallisen merkityksen näkökulmasta haitallinen. Metropolipolitiikkaan liittyvät kysymykset tulee lähtökohtaisesti tarkastella laajalla metropolialueella, sillä toiminnallinen alue ulottuu laajemmalle kuin nykyisiin 14 kuntaan. Alue-, väestö- ja yhdyskuntarakennetta, kasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä asumista, liikkuvuutta ja asiointia kuvaavien tilastollisten tunnuslukujen perusteella Porvoo ja Lohja ovat samankaltaisessa positiivisessa riippuvuussuhteessa pääkaupunkiseutuun kuin KUUMA-kunnat tai ainakin osa niistä. Porvoon, Lohjan ja myös Siuntion kytkeytyminen osaksi metropolialuetta toisi lisäarvoa metropolipolitiikan toteuttamiseen ja laajentaisi sosiaalisesti, taloudellisesti ja liikenteellisesti kestäväällä tavalla pääkaupunkiseudun vaikutusalueetta 2020-luvulla.
- 2. METROPOLIKRITEERIT JA TOIMINNALLINEN SUUNTAUTUMINEN KOROSTAVAT PORVOON JA LOHJAN YHTEENKUULUVUTTA METROPOLIALUEESEEN:** Metropolialueen kuntajakoselvityksessä (2014) määriteltiin niin sanotut metropolikriteerit, jotka olivat kansainvälinen kilpailukyky, maankäyttö ja kaavoitus, työssäkäynti, asiointi ja liikkuminen, asuminen ja asuntomarkkinat, muuttoliike ja metropolialue sekä sosiaalinen eheys ja segregaatio. Porvoo ja Lohja ovat kaikilla käytetyillä metropolikriteereillä tai niihin kytkeytyvissä teemoissa kiinteä osa pääkaupunkiseutua KUUMA-kuntien tavoin. Molemmat kaupungit ovat sekä toiminnalliseen suuntautumiseen että yhteyksiin ja liikkumiseen liittyvillä tunnusluvuilla integroituneet osaksi pääkaupunkiseudun ja metropolialueen työ-, asumis-, palvelu- ja asiointimarkkinoita 2000-luvun kuluessa. Porvoo ja Lohja ovat kiinteä osa Helsingin laajenevaa työssäkäyntialuetta, joka tulee esiin varsinkin pääkaupunkiseudulle suuntautuvan korkean ulospendelöintiasteen kautta. Porvoon ja Lohjan kaupunkien pendelöinti kohdistuu lähes täysin metropolialueelle (etenkin pääkaupunkiseudulle) ja pendelöintivirrat ovat määrällisesti vastaavia kuin esimerkiksi KUUMA-kunnissa, mutta selvästi suurempia kuin Helsingin laajemman vaikutusalueen kunnissa. Toiminnallista yhteyttä kuvaa myös integraation kaksisuuntaisuus: pääkaupunkiseudun pendelöintivirrat Porvooseen ja Lohjalle ovat huomattavat
- 3. MUUTTOVIRTOJEN SUUNTAUTUMINEN JA MUUTTAJIEN RAKENNE ON PORVOOSSA JA LOHJASSA YHDENMUKAINEN KUUMA-KUNTIEN KANSSA:** Muuttoliikkeen dynamiikan näkökulmasta Porvoo ja Lohja ovat kiinteä osa metropolialuetta KUUMA-kuntien tavoin. Metropolialueen merkitys korostuu Porvoon ja Lohjan muuttovirroissa, sillä kaikista tehdyistä tulo- ja lähtömuutoista yli puolet suuntautuu metropolialueelle, erityisesti pääkaupunkiseudun kuntiin. Porvoon ja Lohjan määrällinen muuttoliike, muuttojen suuntautuminen tulo- ja lähtöalueiden mukaan sekä ennen muuta muuttajien rakenne on täysin samankaltainen ja vertailukelpoinen kuin KUUMA-kunnilla suhteessa pääkaupunkiseutuun. Porvooseen ja Lohjalle muuttaa keskimääräistä enemmän aikuisia työssäkäyviä henkilöitä pääkaupunkiseudulta, kun taas muu maa lähinnä kärsii kyseisessä ryhmässä muuttotappiota pääkaupunkiseudulle.

- 4. PORVOO JA LOHJA OVAT KIINNITTYNEET PÄÄKAUPUNKISEUDUN MAANKÄYTTÖÖN, ASUMISEEN JA LIIKENTEeseen LIITTYVIIN RATKAISUIHIN KUUMA-KUNTIEN TAVOIN, MUTTA EIVÄT OLE MUKANA 14 KUNNAN YHTEISESSÄ MAL-SOPIMUSMENETTELYSSÄ:** Helsingin seudun MAL-suunnitelman tavoitteet liittyvät vähäpäästöisyyteen, houkuttelevuuteen, elinvoimaisuuteen ja hyvinvointiin. Tavoitteet ovat yhteisiä kaikille Helsingin vaikutusalueen kunnille. Porvoo ja Lohja, ja erityisesti Porvoo, kiinnittyvät osaksi pääkaupunkiseudun MALPE-ratkaisuja ja -markkinoita, joka tulee esiin muun muassa merkittävänä volyymivirtoina pendelöinnin, muuttoliikkeen, muuttoliikkeen dynamiikan ja asioinnin osalta. Esimerkiksi Porvoossa asuntojen hintataso on lähes Vantaan tasolla ja korkeampi kuin lähes kaikissa KUUMA-kunnissa. Lisäksi valmistusalueiden asuntojen ja myytyjen asuntojen määrä on KUUMA-kuntien keskiarvon yläpuolella. Maankäyttö, asuminen ja liikenne kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Varsinkin Porvoon pitäisi olla maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyvien tosiasiallisten perusteiden näkökulmasta KUUMA-kuntien tavoin mukana MAL-sopimusmenettelyssä. Tuleva MAL-sopimus vaikuttaa Helsingin vaikutusalueen kehitykseen pitkälle 2030-luvulla. Porvoo on metropoli- että MAL-kriteerien näkökulmasta kiinnittynyt vahvasti pääkaupunkiseudun kehitykseen. Varsinkin pääkaupunkiseudun liikenteeseen ja liikenneinfraan liittyvät ratkaisut ja yhteensovittamiset vaikuttavat Porvoon tulevaan kehitykseen, jonka vuoksi kaupungin pitäisi olla mukana MAL-kokonaisuuteen liittyvissä sopimusneuvotteluissa. Lohjan asuntomarkkinat eivät ole keskeisiltä tunnusluvuiltaan integroituneet yhtä vahvasti pääkaupunkiseutuun kasvudynamiikan näkökulmasta. On kuitenkin vahvasti ennakoitavissa, että Lohjan integraatio syvenee suhteessa pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoihin metropolialueen väestönkasvun ja yhteyksien (tunnin juna) kohentumisen ansiosta.
- 5. METROPOLIALUEEN KANSAINVÄLISTYMINEN VAIKUTTAA PÄÄKAUPUNKISEUDUN LAAJAAN VAIKUTUSALUEESEEN 2020- JA 2030-LUVUILLA:** Lohjan ja Porvoon kansainvälistyminen on pitkällä muun pääkaupunkiseudun tavoin ja eroaa tältä osin keskisuurten kaupunkien viiteryhmän muista kaupungeista. Molempiin kaupunkiin kohdistuu runsaasti maahanmuuttoa: esimerkiksi Porvoossa vieraskielisen väestön osuus ylittää selvästi KUUMA-kuntien keskimääräisen tason. Metropolialueen kansainvälistyminen jatkuu tulevina vuosikymmeninä vieraskielisen väestön voimakkaan kasvun ansiosta. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n C23 kaupungeille tekemän vieraskielisen väestön väestöennusteen mukaan Helsingin, Espoon ja Vantaan vieraskielisten määrä kasvaa yhteensä noin 268 500 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Tämä tarkoittaa käytännössä maahanmuuttajien jatkomuuttojen suuntautumista entistä laajemmalle alueelle. On oletettavaa, että pääkaupunkiseudulta pois suuntautuvien lähtömuuttojen suurimmat virrat kohdistuvat kehysalueelle eli KUUMA-kuntiin sekä Porvoon ja Lohjan kaltaisiin lähikeskuksiin.
- 6. METROPOLIALUEEN VAIKUTUS- JA TYÖMARKKINA-ALUEEN LAAJENEMINEN TUO LISÄARVOA JA KASVUPOTENTIAALIA KAIKILLE:** Porvoon ja Lohjan kiinnittyminen metropolialueeseen laajentaisi metropolialueen vaikutus- ja työmarkkina-alueetta, ja syventäisi entisestään eheän toiminnallisen alueen sisäistä integraatiota ja vuorovaikutusta. Porvoon liittyminen metropolialueeseen loisi 60 minuutin aikaetäisyyden tai 100 kilometrin matkaetäisyyden sisällä kiinteämmän yhteyden Kotkaan, Kouvolaan ja Lahteen. Se vaikuttaisi myös myönteisesti laajemman työmarkkina-alueen muodostumiseen Uudenmaan, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen välillä. Lohjan liittyminen metropolialueeseen toisi Salon ja osan Turun seudusta kiinteämmin 60 minuutin aikaetäisyydelle ja 100 km matkaetäisyydelle. Tämä lisäisi ja laajentaisi koko maan suurimman ja kolmanneksi suurimman työmarkkina-alueen välistä yhteyttä. Porvoon ja Lohjan kytkeytyminen osaksi metropolialuetta vaikuttaisi myönteisesti myös Uudenmaan maakunnan sisäiseen kehitykseen, sillä se toisi Uudenmaan reunoilla olevat Raaseporin ja Loviisan seudut lähemmäksi metropolialuetta.
- 7. NYKYINEN SEUTUKUNTAJAKO ON PORVOON KAUPUNGIN OSALTA HAASTEELLINEN:** Nykyinen seutukuntajako on Porvoon näkökulmasta haasteellinen. Porvoo ei kuulu 17 kunnan muodostamaan Helsingin seutukuntaan, vaan muodostaa oman seutukunnan Askolan, Myrskylän ja Pukkilan kanssa. Porvoon tunnusluvut ovat sekä kasvun, kehityksen ja kilpailukykyyn että toiminnallisen suuntautumisen, yhteyksien ja liikkuvuuden näkökulmasta samankaltaiset kuin Helsingin kehysalueen kunnilla suhteessa pääkaupunkiseutuun. Porvoon kaupunki voisi olla alueprofiilin, ominaisuuksien ja tunnuspiirteiden perusteella kiinteä osa

Helsingin seutua samoin perustein kuin KUUMA-kunnat, Lohja, Siuntio ja Karkkila. Tilanteen tekee ongelmalliseksi Porvoon seudun pienten kuntien alueellinen asemointi. Nykyisen seutukuntajaon muuttaminen olisi perusteltua Porvoon kaupungin osalta keskeisten tunnuslukujen osalta, mutta ehdot eivät täyty Porvoon seudun pienten kuntien osalta. Askola, Myrskylä ja Pukkila eivät voi myöskään muodostaa omaa itsenäistä seutukuntaa pienen väestöpohjan ja aluekeskuksen puuttumisen vuoksi, jolloin niiden kohdalla pitäisi löytää tarkoituksenmukaisin uusi hallinnollinen aluejako esimerkiksi osana Loviisan seutua. Seutukuntajaon muuttaminen on edellä mainituista ”raskaista hallinnollisista syistä” tarkoituksenmukaista toteuttaa vasta osana laajempaa hallinnollisten aluejakojen muutosta. Porvoon palaaminen osaksi metropolialuetta olisi käytännön tasolla vaikuttavampi ja nopeampi toimenpide kuin seutukuntajaon muuttaminen. Muutos olisi toteutettavissa nopeasti laajempaa kokonaisuutta hyödyttävällä tavalla.

LIITTEET

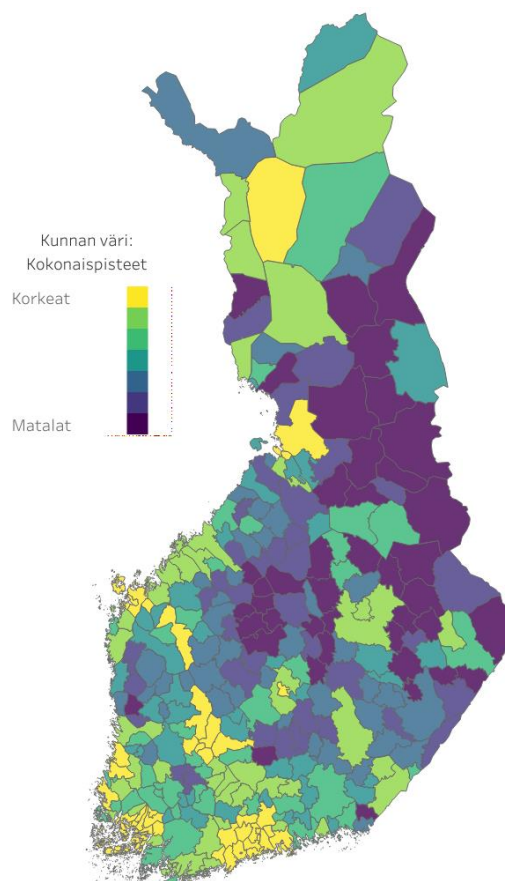
Perustelumuistion taustalla olevat näkökulmat ja perusteet Porvoon ja Lohjan kaupunkien toiminnallisesta suuntautumisesta, vuorovaikutuksesta ja yhteydestä metropolialueeseen

PORVOON JA LOHJAN KAUPUNKIEN ALUEPROFIILI

Metropolialueen yhdeksän kunnan erityisessä kuntajakoselvityksessä (metropoliselvitys) määriteltiin niin sanotut metropolikriteerit vuonna 2014: kansainvälinen kilpailukyky, maankäyttö ja kaavoitus, työssäkäynti, asiointi ja liikkuminen, asuminen ja asuntomarkkinat, muuttoliike ja metropolialue sekä sosiaalinen eheys ja segregatio.⁵ Tässä perustelumuiotiossa hyödynnetään soveltuvien osien metropolikriteerejä lähtökohtana, kun tarkastellaan Porvoon ja Lohjan toiminnallista yhteyttä, kiinteyttä ja vuorovaikutusta suhteessa metropolialueeseen.

Porvoon ja Lohjan kaupunkien alueprofiilia kuvataan keskeisten elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen liittyvien tunnuslukujen osalta ja verrataan niin sanottuihin KUUMA-kuntiin. **Alueprofilointi perustuu Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n kehittämään laajaan aluekehityksen tilannekuvaan, jossa jokaista kuntaa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti kuuden eri teeman ja 17 avainmuuttujan avulla.** Teemat liittyvät työllisyyteen, vetovoimaan, yritystoimintaan, koulutukseen, hyvinvointiin ja talouteen.

Kartassa 1. esitetään aluksi kaikkien Manner-Suomen kuntien aluekehitysindeksin pisteet karttavisualisointina. Jokaisen kunnan kohdalla oleva väri symbolisoi aluekehitysindeksin kokonaispisteiden määrää. Kuntien ääripäät ovat keltaisella ja tummanvioletilla värillä. Kokonaispisteet ovat korkeimmat ryppäinä pääosin suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen ympärillä ja pistemäisesti muualla maassa. Kartalta erottuvat korkeimpien kokonaispisteiden osalta erityisesti Helsingin, Tampereen ja Turun seudut, Lounais-Suomen, Seinäjoen ja Vaasan seudun kuntia ja pistemäisesti muun muassa Muurame Keski-Suomesta ja Kittilä Lapista.

Kartta 1. Laajan aluekehitysindeksin (AKI) pisteet kunnittain Manner-Suomessa maaliskuun 2020 tilanteen mukaan (Lähde: Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI 2020)

⁵ Metropolialueen yhdeksän kunnan erityinen kuntajakoselvitys 2014. <https://www.hel.fi/static/helsinki/kuntajakoselvitys/Metropolialueen-kuntajakoselvitys.pdf>

Aluekehitysindeksissä (AKI) jokainen muuttuja on indeksoitu siten, että parhaan arvon saanut kunta saa 100 pistettä ja heikoimman arvon saanut kunta 0 pistettä. Dynamiikoissa eli teemoissa kaikki indeksipisteet lasketaan yhteen ja aluekehityksen kokonaispisteisiin lasketaan kaikkien dynamiikkojen yhteispisteet. Indeksien kokonaispisteiden teoreettinen vaihteluväli on 0-1700 pistettä. Vuoden 2019 aluekehitysindeksissä kuntien todellisten pisteiden vaihteluväli oli 208-1594 pistettä. Muuttujiksi on valittu sellaisia kerrannaisvaikutuksiltaan merkittäviä muuttujia, jotka kuvaavat kokonaisvaltaisesti ja laaja-alaisesti kuntien kehitystä sekä mahdollistavat luotettavan vertailun aikasarjoina.

Tuloksia voi tarkastella myös kuntaryhmittäin koon perusteella. Yli 100 000 asukkaan kaupungeista korkeimmat pisteet saivat Espoo, Vantaa ja Helsinki. **50 000-99 999 asukkaan kunnista kärjessä olivat Porvoo, Vaasa ja Seinäjoki.** 25 000-49 999 asukkaan kunnista kärkeen nousivat Tuusula, Nurmijärvi ja Kaarina. 10 000 -24 999 asukkaan kuntaryhmässä kärki oli Sipoo, Pirkkala ja Lieto. Pienten kuntien kuntaryhmä jaettiin 4 000-9 999 ja alle 4 000 asukkaan kuntiin: edellisessä olivat kärjessä Kauniainen, Rusko ja Siuntio ja jälkimmäisessä Aura, Sauvo ja Kolari. Kaikkien kuntien kärkikuusikko oli Espoo, Sipoo, Tuusula, Vantaa, Helsinki ja Pirkkala.

Seuraavissa aurinkokuvioissa esitetään Porvoon ja Lohjan kaupunkien aluekehitysindexin muuttujittain ja kokonaispisteiden osalta. Aurinkokuvion siivet kuvaavat eri teemoja ja kuvion keskellä on kokonaispisteet.

Kuviot 1-2. Porvoon ja Lohjan kaupunkien aluekehitysindexin kokonaispisteet aurinkokuviona (Lähde: Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI 2020)

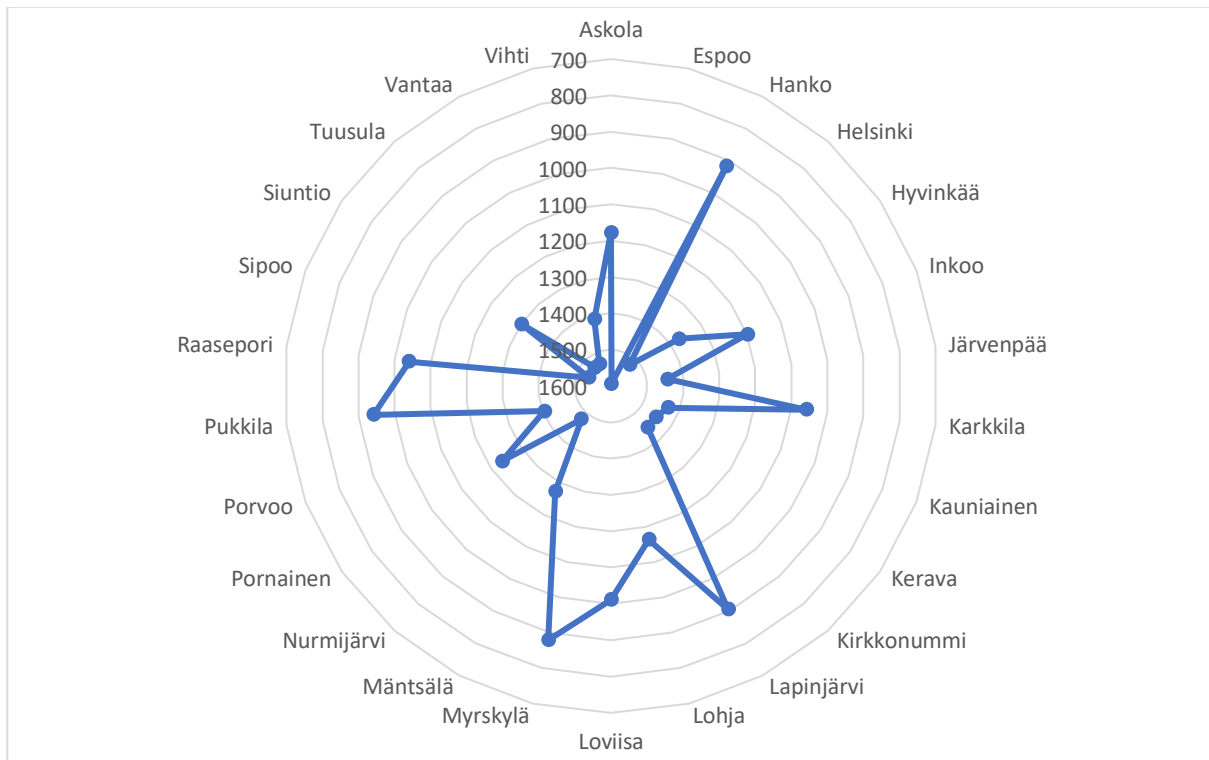
Porvoo sai yhteensä 1 404 ja Lohjan 1 164 pistettä. **Porvoo oli sijalle 16. ja Lohja sijalla 51. kaikkien Manner-Suomen kuntien joukossa. Molemmat kunnat sijoituivat toisin sanoen kuntien parhaaseen viidennekseen.**

Porvoo oli oman kuntaryhmänsä (50 000-99 999 asukasta) indeksiltään kilpailukykyisin kunta ja sai kaikkien teemojen muuttujissa korkeat pisteet lukuun ottamatta avoimen sektorin osuutta alueen työpaikoista. Alhainen indeksiluku em. muuttujalla on tekninen tilastoharha, sillä Kilpilahden öljyjalostamo ei tulkita työssäkäyntitilastossa yksityiseen sektoriin kuuluvaksi, sillä valtio omistaa hieman yli 50 % osakkeista. Porvoon indeksiluku nousi yli 90 pisteen kuudella muuttujalla: yritysten toimipaikkojen liikevaihto, seudullinen BKT, kunnallisverotettavat tulot, vieraskielisten osuus väestöstä, taloudellinen huoltosuhte ja korkea-asteen suorittaneiden osuus väestöstä.

Lohjan kaupunki sai korkeat pisteet varsinkin tulodynamiikan ja muun elinvoimadynamiikan osalta. Lohja sai heikoimmat arvot avoimen sektorin työpaikkaosuudessa ja valmistuneiden asuntojen määrässä suhteessa väestöpohjaan.

Seuraavaan sädegraafissa kuvataan kaikkien Uudenmaan kuntien saamat elinvoimapisteeet. Uudenman kuntien vaihteluväli oli Myrskylän 879 pisteestä Espoon 1594 pisteeseen. Alle 1 000 pisteen jäivät Myrskylän lisäksi Lapinjärvi, Hanko ja Pukkila. Porvoo oli hieman keskitasoa paremmalla puolella ja Lohja keskitasoa heikommalla puolella Uudenmaan kuntien joukossa. Porvoon yhteispisteet ylittivät KUUMA-kuntiin verrattuna Hyvinkään, Mäntsälän ja Pornaisten pisteet. Lohjan yhteispisteet jäivät KUUMA-kuntien alapuolelle.

Huomionarvoista on silti se, että kaikki pääkaupunkiseudun kunnat, KUUMA-kunnat sekä Porvoo ja Lohja sijoittuvat elinvoimapisteillä Suomen kuntien parhaaseen viidennekseen.

Kuvio 3. Uudenmaan kuntien laajan aluekehitysindeksin yhteispisteet vuonna 2010 (Lähde: aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI 2020)

Pääkaupunkiseudun kehysalueen 12 kunnan alueprofiilille on ominaista vahva keskinäisriippuvuus ja toiminnallinen yhteys pääkaupunkiseudun kolmeen keskuskaupunkiin.

Työpaikkaomavaraisuusaste jää kaikissa kunnissa alle 100 eli kunnassa on vähemmän työpaikkoja kuin työllisiä. Vähintään kolmannes kaikkien kuntien työllisistä ulospendelöi alueen ulkopuolelle. Työllisyysaste on selvästi korkeampi ja työttömyysaste alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin. Koulutettujen osuus väestöstä on korkea. Tulonsaajien mediaanitulot ovat merkittävästi korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Demografiset tunnusluvut ovat selvästi koko maan keskiarvoa paremmat. Rivi- ja pientalovaltaisuus sekä omistusasuntovaltaisuus korostuvat Keravaa lukuun ottamatta.

Seuraavassa taulukossa verrataan keskeisten tilastollisten tunnuslukujen avulla sekä Porvoon ja Lohjan kaupunkien että kymmenen KUUMA-kunnan tilannekuva. **Porvoon ja Lohjan kaupunkien alueprofiiliin liittyvät tunnusluvut ovat pääosin samankaltaisia kuin KUUMA-kunnilla.** Taulukon värit kuvaavat muuttujakohtaisesti kunnan positiota suhteessa muihin vertailutaulukon kuntiin: mitä sinisempi on väri taulukossa, sitä parempi on kunnan arvo suhteessa muihin vertailutaulukon kuntiin sekä mitä punaisempi väri, sitä heikompi on kunnan arvo suhteessa muihin verrokkikuntiin. Lisäksi taulukon alarivillä on erikseen laskettu koko maan keskiarvo perspektiivin saamiseksi verrokkikuntien ja koko maan kehityksen välillä.

Taulukko 2. Porvoon ja Lohjan sekä KUUMA-kuntien tilastollisia tunnuslukuja (Lähde: Tilastokeskus, väestö; väestörakenne; työssäkäynti; koulutus; asuminen; tulot)

Kunta	Väkiluvun muutos viidessä vuodessa (%)	Taajama-aste 2019 (%)	Työpaikkaomavaraisuus 2017 (%)	Asuinkunnassa työskennelevät 2017 (%)	Ulospendeibiinti alueen työllisistä 2017 (%)	Taloudellinen huoltosuhde 2018	Työllisyysaste 35-44-vuotiaat 2017 (%)	Työpaikkamäärän muutos viidessä vuodessa (%)	Työttömyysaste 2/2019 (%)	Korkea-asteen suorittaneet yli 15-vuotiaat 2018 (%)	Väestöllinen huoltosuhde 2019	Työikäisten osuus väestöstä 2019 (%)	Rivi- ja pientaloissa asuvien osuus (%) 2018	Omistusasunnossa asuvien osuus (%) 2018	Väestön keski-ikä 2018	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä 2019 (%)	Tulonsaajien mediaanitulot 2018 (€/as.)
Hyvinkää	0,2	93,6	95,4	53,8	46,2	1,25	83,2	0,7	8,3	30,9	60,3	62,4	46,7	63,4	43,6	4	27125
Järvenpää	8,2	99,9	64,2	33,4	66,6	1,10	85,3	3,4	7,8	33,8	54,8	64,6	52	61,8	41	3,9	29635
Kerava	4,1	99,8	72,2	30,5	69,5	1,16	83	-6,2	9,1	31,2	55,7	64,2	36,2	56,4	41,6	8,2	28507
Kirkkonummi	3,6	89,5	60,1	31,9	68,1	1,15	86,3	-2,6	6,5	39,5	56,4	63,9	68,2	68,3	40,2	6,3	30236
Lohja	-3,5	82,8	80,6	58,9	41,1	1,35	83,2	-5,7	8,5	27	67,2	59,8	65	71,5	44,7	3,3	26692
Mäntsälä	0,5	73,1	66,4	37,4	62,6	1,20	87,2	5,9	5,9	25,5	63,2	61,3	78,8	79	41,3	2,6	27904
Nurmijärvi	3,4	87,9	62	34,4	65,6	1,12	89,1	1	6,4	31,5	59,0	62,9	73,7	75,7	40,1	3,9	30675
Pornainen	-2,2	66,6	43,5	25,8	74,2	1,10	89,5	2,7	6	25,3	56,9	63,7	94,5	91,5	40,3	1,8	29162
Porvoo	1,3	84,5	95	64,1	35,9	1,22	84,8	3,4	7,6	32,8	61,9	61,8	58,2	67,4	42,9	4,9	28035
Sipoo	11,2	84,3	65,4	30,1	69,9	1,05	90,4	22,3	6	36,1	56,1	64,1	74,1	77,5	41,5	3,6	30701
Tuusula	1	95,3	78,1	27,8	72,2	1,10	88,5	0,6	5,8	33,4	57,9	63,3	70,4	73,8	41,5	4,3	30741
Vihti	0,6	74,7	61,4	38,2	61,8	1,17	86,9	-0,4	7,4	30,9	61,2	62	74,7	74,7	41,8	4,5	28993
Koko maa	1	86,1	100	65,4	6,3	1,33	80,9	-0,5	9,5	27,6	61,4	62	39	63,1	43,2	4,8	24766

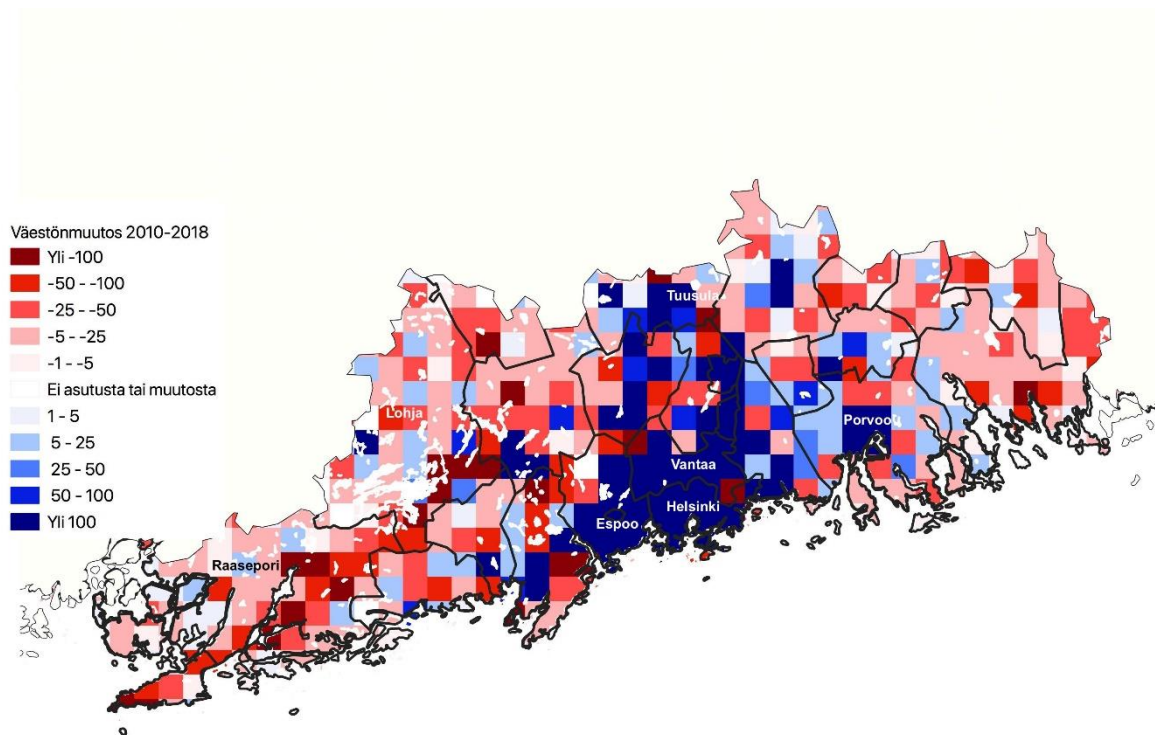
PORVOON JA LOHJAN KAUPUNKIEN VAIKUTUSALUE

Uudenmaan kuntien väestönkehitystä tarkasteltiin Tilastokeskuksen paikkatietoon perustuvan ruutuaineiston avulla vuosina 2010-2018. Paikkatietotarkastelu tehtiin 5 km x 5 km ruuduissa. **Uudenmaan maakunnan väestö kasvoi 154 550 henkilöllä vuosina 2010-2018 eli keskimäärin 17 172 henkilöllä vuodessa.** Väestönkasvu jakautui kuitenkin epätasaisesti maakunnan sisällä. Maakunnan 26 kunnasta väestö kasvoi 17 kunnassa ja supistui muissa kunnissa.

Alueen väestö kasvoi etenkin kaupunkialueilla 2010-luvun aikana. Kasvu painottui erityisesti pääkaupunkiseudulle ja sen läheisyydessä olevalle kehysalueelle. Kehysalueella kasvun voimakkuudessa oli hajontaa riippuen kunnan sijainnista ja sujuvista yhteyksistä pääkaupunkiseudulle. Kehysalueella kasvoivat eniten Sipoo ja radanvarren kunnista Järvenpää ja Kerava. Muualla Uudellamaalla kasvu oli pistemäistä: kasvavat alueet keskittyivät Porvooseen ja kuntataajamiin.

Suurin osa KUUMA-kunnista sai väestönlisäystä, mutta kuntien sisällä väestönkasvu keskittyi yhä pienemmälle alueelle. Mikrosijainnin merkitys vaikuttaa korostuvan koko ajan enemmän niin pääkaupunkiseudulla kuin KUUMA-kunnissa. Uudenmaan reuna-alueilla väestönkehitys oli supistuvalla uralla lukuun ottamatta kuntataajamia.

Seuraavassa kartassa kuvataan sinisen eri sävyillä kasvaneet 5 km x 5 km ruudut ja punaisen sävyillä supistuneet ruudut vuosien 2010-2018 välisenä aikana. Mitä sinisempi on ruudun väri, sitä enemmän kyseinen alue on saanut määrällistä väestönlisäystä 2010-luvun aikana sekä mitä punaisempi on ruutu, sitä enemmän väestö on määrällisesti supistunut kyseisellä alueella.

Kartta 2. Uudenmaan sisäinen väestönkehitys 5 km x 5 km ruuduissa vuosina 2010-2018 (Lähde: Tilastokeskus, ruutuaineisto)

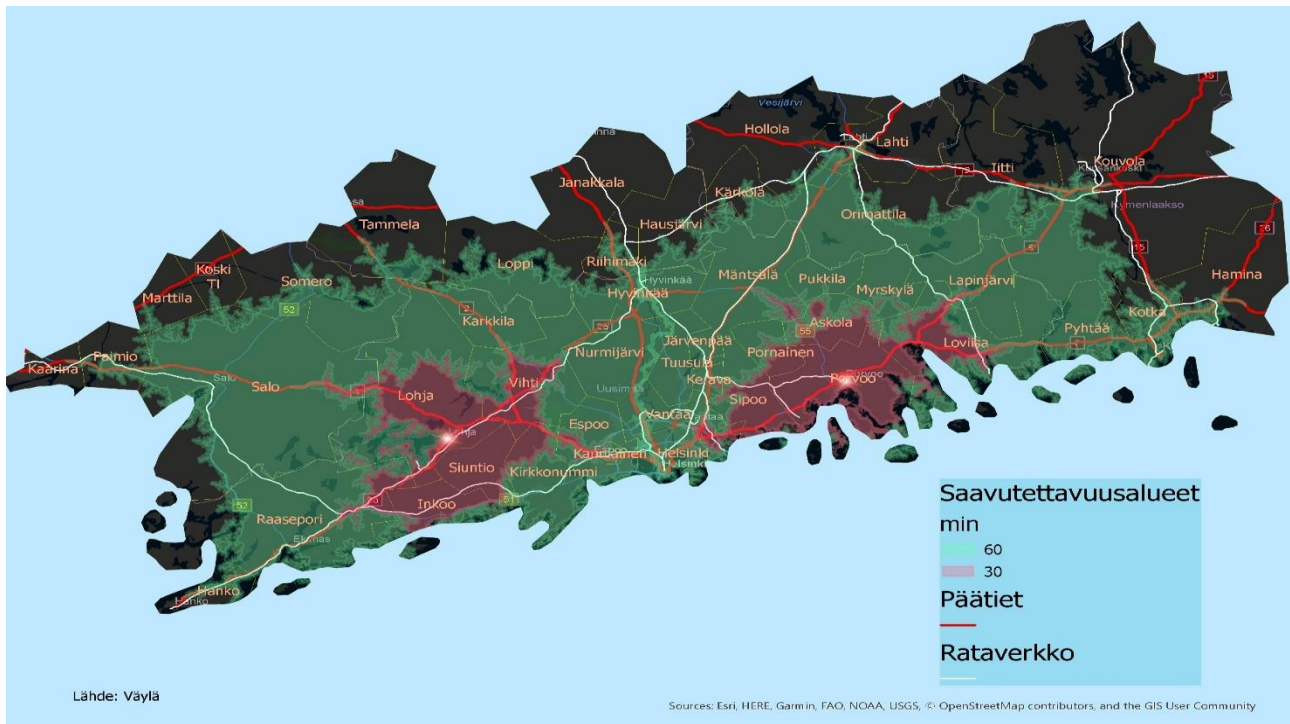
Porvoon ja Lohjan kaupunkien vaikutusalue aikaetäisyytenä

Porvoon ja Lohjan vaikutusaluetta sekä yhteyttä metropolialueeseen tarkasteltiin aika- ja matkaetäisyyden näkökulmista. Aikaetäisyyttä tarkasteltiin 30 minuutin ja 60 minuutin sekä matkaetäisyyttä 50 ja 100 kilometrin vyöhyketarkasteluna. Molempia etäisyysvyöhykkeitä tarkasteltiin erityisesti väestö- ja työpaikkamäärän osalta.

Kartassa 3. on tarkasteltu Porvoon ja Lohjan 30 ja 60 minuutin aikaetäisyysvyöhykettä. Punaisella värillä kuvataan molempien kaupunkien 30 minuutin aikaetäisyyttä ja vihreällä värillä tunnin aikaetäisyyttä. Lisäksi karttaan on merkitty päätiet ja rataverkko. Porvoon ja Lohjan tunnin aikaetäisyysvyöhykkeet leikkaavat toisensa ja muodostavat yhteisen rajapinnan pääkaupunkiseudulla ja KUUMA-kunnissa.

Porvoon 30 minuutin vaikutusalueella asuu yhteensä noin 144 000 asukasta ja sijaitsee noin 46 200 työpaikkaa. Tunnin vyöhykkeellä asuu noin 1,6 miljoonaa asukasta ja sijaitsee noin 733 000 työpaikkaa. Porvoon 30 minuutin aikaetäisyysvyöhyke ulottuu lähikuntiin ja tunnin vyöhyke aina Kotkaan, Kouvolaan, Lahteen, pääkaupunkiseudulle ja KUUMA-kuntiin saakka.

Lohjan 30 minuutin vaikutusalueella asuu yhteensä noin 112 500 asukasta ja sijaitsee noin 40 000 työpaikkaa. Tunnin vyöhykkeellä asuu noin 1,5 miljoonaa asukasta ja sijaitsee noin 708 000 työpaikkaa. Lohjan 30 minuutin vaikutusalue ulottuu Vihtiin, Siuntioon, Inkooseen ja osittain Kirkkonummen alueelle. Tunnin vyöhyke ulottuu Hankoon, Paimioon, Someroon, Riihimäelle, KUUMA-kuntiin ja pääkaupunkiseudulle saakka.

Kartta 3. Porvoon ja Lohjan kaupunkien 30 ja 60 minuutin aikaetäisyyvyöhykkeet (Lähde: Tilastokeskus, ruutuaineisto; Väylä-virasto)

Porvoon ja Lohjan kaupunkien vaikutusalue matkaetäisyytenä

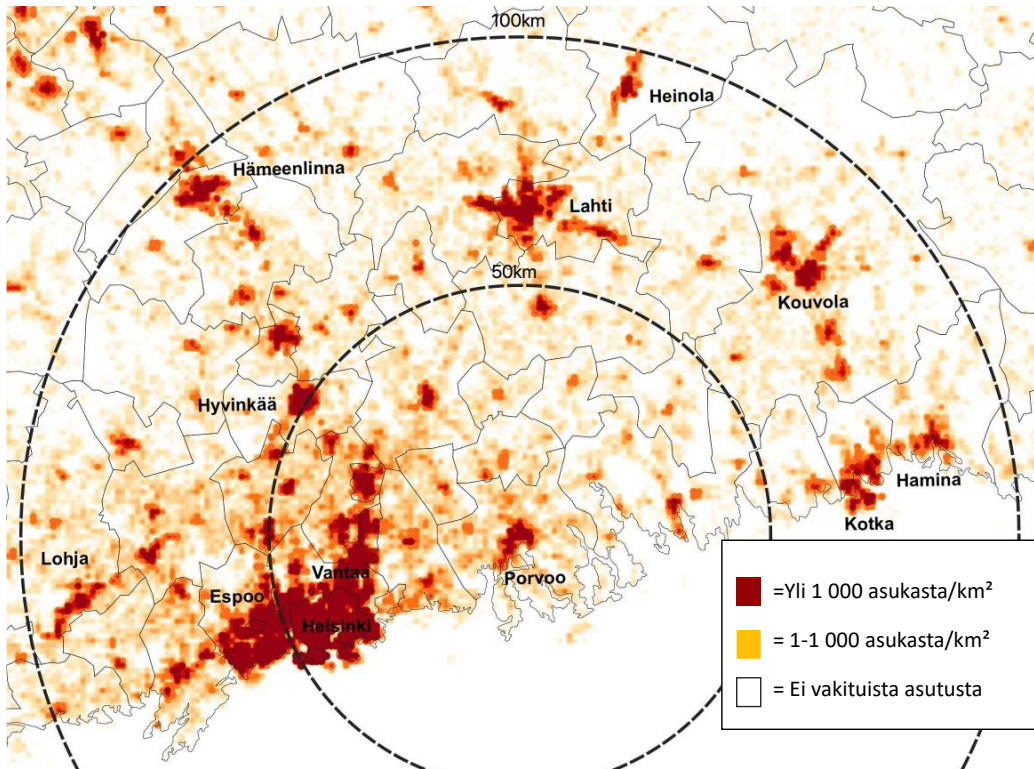
Kartoissa 4 ja 5 on kuvattu aikaetäisyyden sijaan Porvoon ja Lohjan matkaetäisyyttä.

Porvoon 50 kilometrin vaikutusalueella asuu yhteensä vajaa yli 1,2 miljoonaa asukasta. Vaikutusalue kattaa lähes kokonaan Helsingin ja Vantaan kaupungit sekä KUUMA-kunnista kaikki ”radanvarren” kunnat Hyvinkäälle asti. Muut asutuskeskittymät Porvoon 50 kilometrin vaikutusalueella ovat muun muassa Orimattila ja Loviisa. 50 kilometrin vaikutusalueella on yhteensä 558 000 työpaikkaa ja alueella asuu noin 544 000 työllistä henkilöä. Alueen asukkaiden ostovoimakertymä oli yhteensä 25,3 miljardia euroa vuonna 2018.

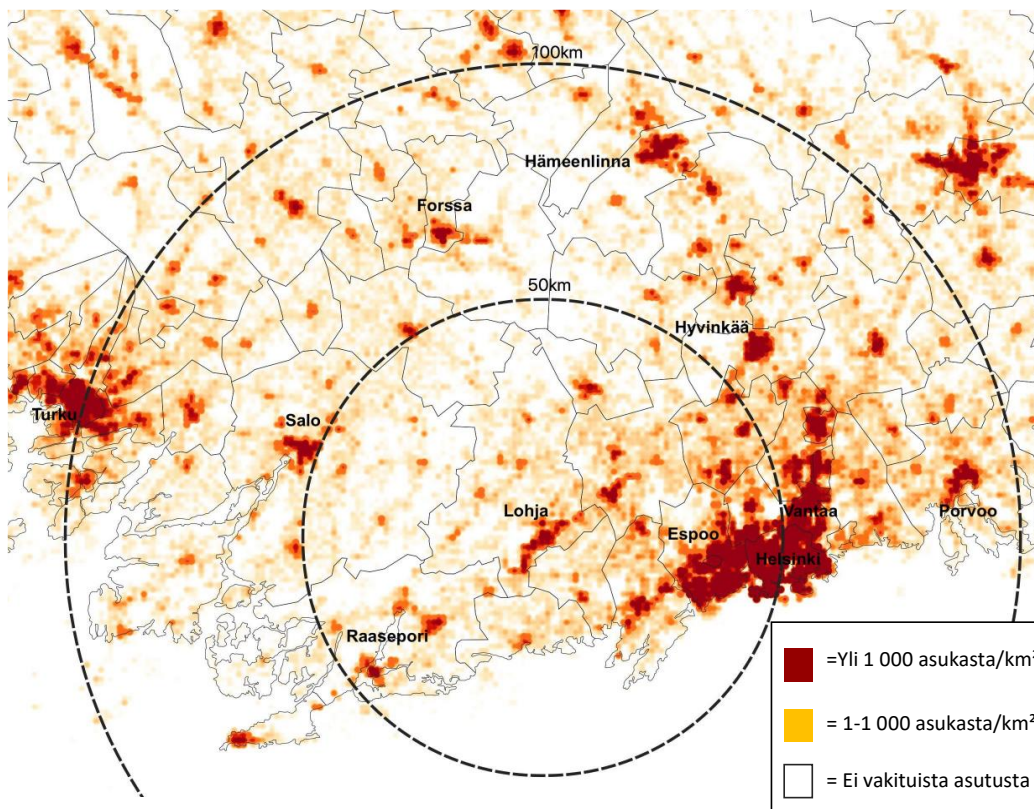
Porvoon 100 kilometrin vaikutusalueella asuu hieman yli 2 miljoonaa asukasta. Vaikutusalueen sisällä on koko metropolialue. Vaikutusalue ulottuu laajalle, sillä vyöhykkeen sisällä sijaitsevat muun muassa Kouvolan, Kotkan ja Lahden kaupunkiseudut sekä osa Hämeenlinnan kaupunkiseudusta. 100 kilometrin vaikutusalueella asuu yhteensä hieman yli 942 000 työllistä ja alueella on lähes 900 000 työpaikkaa. Alueen asukkaiden ostovoimakertymä on yhteensä hieman yli 45 miljardia euroa.

Lohjan 50 kilometrin vaikutusalueella asuu noin 960 000 asukasta. Suurimmat asukaskeskittymät ovat pääkaupunkiseudulta Espoo ja osa Helsingistä sekä osa KUUMA-kunnista. Lisäksi vaikutusalueella sijaitsee Raaseporin kaupunki. Vaikutusalueella asuu 454 000 työllistä ja alueella on 534 000 työpaikkaa. Alueen asukkaiden ostovoimakertymä oli 22,4 miljardia euroa vuonna 2018.

Lohjan 100 kilometrin vaikutusalueella asuu hieman yli 2 miljoonaa asukasta. Kehän sisälle sijoittuu koko pääkaupunkiseutu ja kaikki KUUMA-kunnat. Tämän lisäksi vaikutusalue ulottuu Porvoon, Salon, Forssan ja Hämeenlinnan kaupunkeihin sekä käsittää noin puolet Turun kaupunkiseudusta. Alueella asuu 929 000 työllistä ja alueella sijaitsee 875 000 työpaikkaa. Alueen asukkaiden ostovoimakertymä oli vuonna 2018 yhteensä 44,1 miljardia euroa.

Kartta 4. Porvoon 50 ja 100 kilometrin vaikutusalue (Lähde: Tilastokeskus, ruutuaineisto)

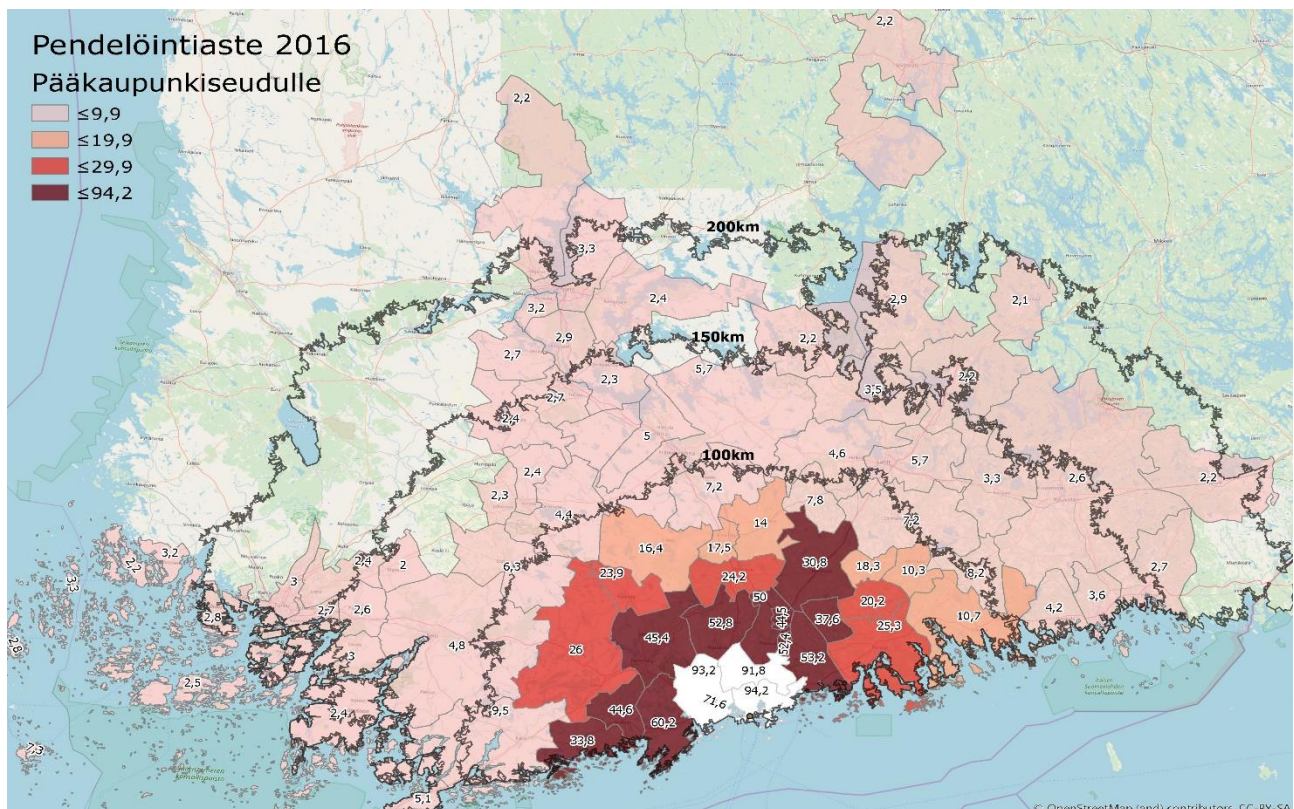
Kartta 5. Lohjan 50 ja 100 kilometrin vaikutusalue (Lähde: Tilastokeskus, ruutuaineisto)

PORVOON JA LOHJAN KAUPUNKIEN VIRRAT METROPOLIALUEELLE

Porvoon ja Lohjan toiminnallista yhteyttä tarkasteltiin erityisesti työssäkäynti- ja muuttovirtojen näkökulmista sekä soveltuvin osin asiointi- ja liikennevirtojen näkökulmista.

5.1 Porvoon ja Lohjan kaupunkien työssäkäynti- eli pendelöintivirrat

Ensimmäiseksi tarkastellaan pääkaupunkiseudun pendelöintialueen (sisäänpendelöinti) maantieteellistä laajuutta pääkaupunkiseudulta ulospäin. Kartassa on tarkasteltu pendelöintialuetta 100, 150 ja 200 kilometrin etäisyydellä Helsingistä. Karttaan on merkitty neljällä punaisen eri sävyillä kuntien pendelöintiaste neljällä rajauksella. **Porvoon ja Lohjan kaupunkien pendelöintiaste suhteessa pääkaupunkiseudulle kuuluu 20-29,9 %:in luokkaan eräiden KUUMA-kuntien kanssa.**

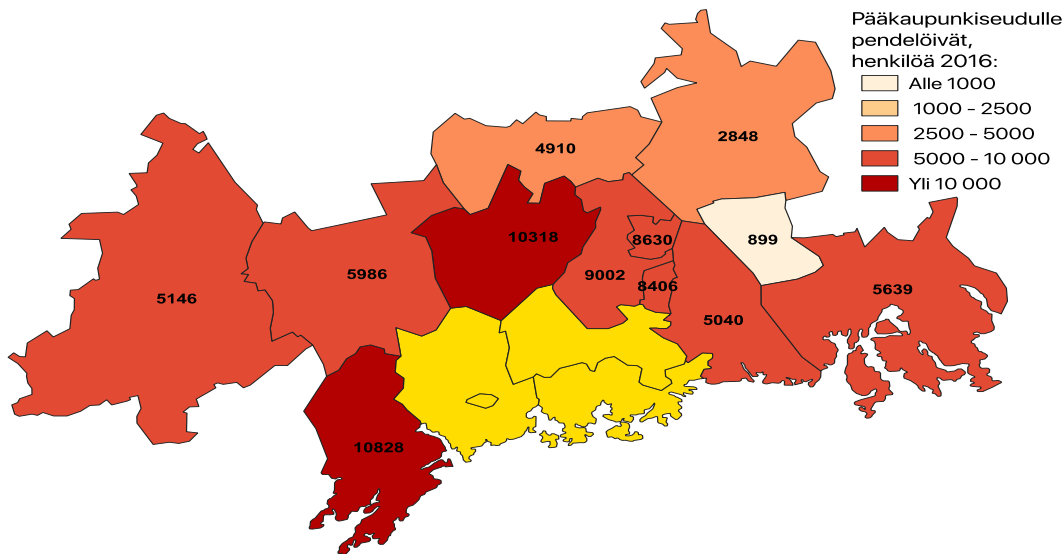

Kartta 6. Pääkaupunkiseudun pendelöintialueen maantieteellinen laajuus (Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti)

Seuraavissa kartoissa on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin sisään- ja ulospendelöintiä pääkaupunkiseudulle KUUMA-kunnista, Porvoosta ja Lohjalta vuonna 2016.

Porvoosta pendelöi noin 5 600 henkilöä pääkaupunkiseudun kuntiin vuonna 2016. **Joka neljännestä Porvoon työllisen työpaikka sijaitsi jossain pääkaupunkiseudun kunnassa.** Porvoon pendelöintiaste pääkaupunkiseudulle oli huomattavan korkea, sillä vain kuudesta muusta kunnasta koko maassa pendelöidään enemmän pääkaupunkiseudulle. Porvoon sisäänpendelöintiaste pääkaupunkiseudulle oli korkeampi kuin esimerkiksi Hyvinkäällä.

Lohjalta pendelöi pääkaupunkiseudulle noin 5 150 henkilöä eli enemmän kuin joka neljäs (26,2 %) Lohjan työllisestä väestöstä. Lohjalta pendelöi pääkaupunkiseudulle enemmän työllisiä kuin esimerkiksi KUUMA-kuntiin kuuluvista Mäntsälästä, Pornaisista, Sipoosta tai Hyvinkäältä.

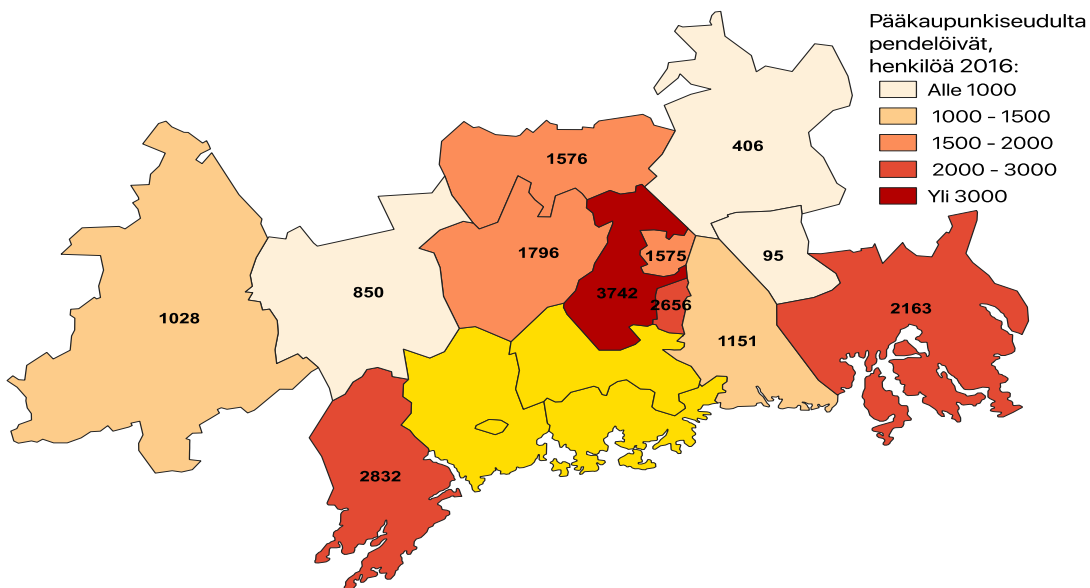

Kartta 7. Sisäänpendelöinti pääkaupunkiseudulle KUUMA-kunnista, Porvoosta ja Lohjalta (Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti)

Kartassa 8. kuvataan pääkaupunkiseudun ulopendelöinnin määrää KUUMA-kuntiin, Porvooseen ja Lohjalle vuonna 2016. KUUMA-kuntien tavoin Porvooseen ja Lohjalle pendelöi huomattavasti vähemmän työllisiä pääkaupunkiseudulta verrattuna pääkaupunkiseudulle pendelöivien määriin.

Pääkaupunkiseudulta pendelöi yhteensä 2 160 henkilöä Porvooseen. Pääkaupunkiseudulta pendelöidään Porvoota enemmän vain Tuusulaan, Keravalle ja Kirkkonummelle. Helsingistä pendelöidään Porvoota enemmän vain Tuusulaan (pl. muu pääkaupunkiseutu). **Porvooseen kohdistuu pääkaupunkiseudulta huomattavasti enemmän pendelöintiä kuin KUUMA-kuntiin.**

Pääkaupunkiseudulta pendelöi Lohjalle hieman yli 1 000 henkilöä. **Pendelöivien määrä on alhaisempi kuin Porvoon ja eräiden KUUMA-kuntien osalta, mutta on yhä selvästi suurempi kuin pääkaupunkiseudulta suuntautuva pendelöinti esimerkiksi Vihtiin, Mäntsälään tai Pornaisiin.**

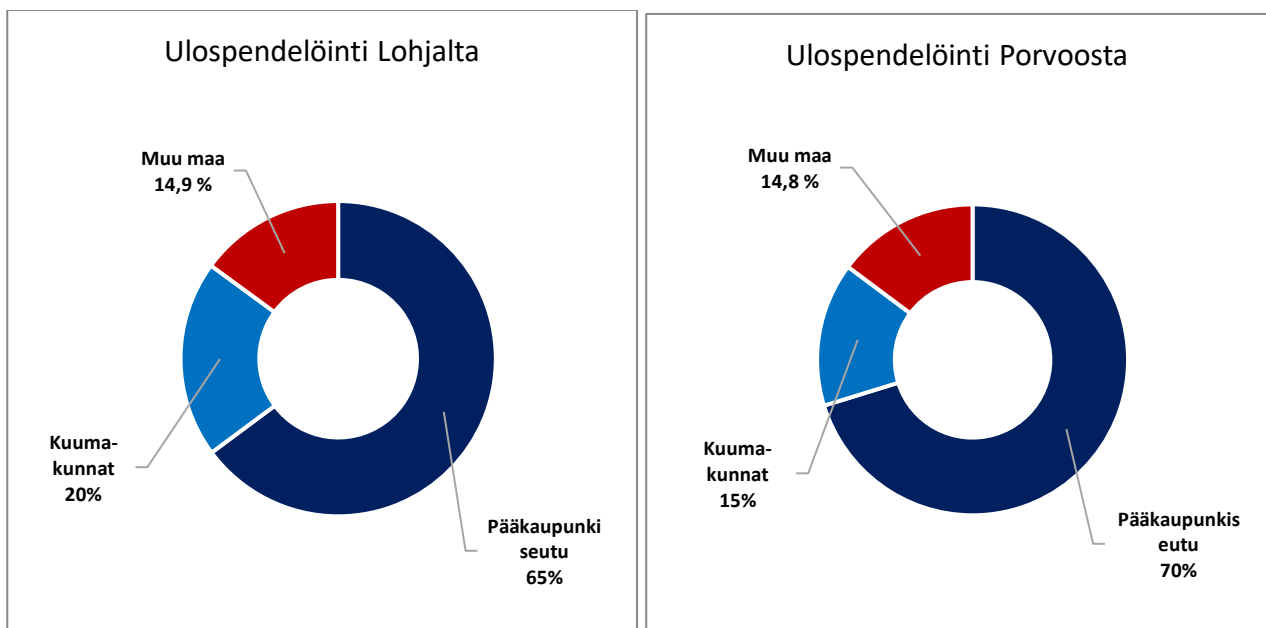

Kartta 8. Ulopendelöinti pääkaupunkiseudulta KUUMA-kuntiin, Porvooseen ja Lohjalle (Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti)

Seuraavissa kuviossa kuvataan Porvoon ja Lohjan ulospendelöintiä eli työssäkäyntiä kuntarajojen ulkopuolelle vuonna 2018 ja pendelöinnin alueellista suuntautumista. Molemmissa kaupungeissa ulospendelöintiaste on kohtuullisen korkea. **Porvoon ja Lohjan työssäkäynti suuntautuu vahvasti metropolialueelle: yli viisi kuudesta pendelöitsijästä pendelöi metropolialueen kuntiin.**

Lohjan kaupungin kaikista pendelöijistä kaksi kolmesta (65 %) pendelöi pääkaupunkiseudulle. Lohjasta pendelöidään lähes yhtä paljon Espooseen ja Helsinkiin. KUUMA-kuntien merkitys korostuu enemmän kuin Porvoossa: Lohjalta pendelöidään varsinkin Vihtiin ja Kirkkonummelle

Porvoon kaupungin pendelöijistä seitsemän kymmenestä (70 %) pendelöi pääkaupunkiseudulle (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen). Porvoon pendelöinnissä korostuu Helsingin merkitys. Lisäksi Vantaalle pendelöi merkittävä osa porvoalaisista. KUUMA-kuntien merkitys jää vähäisemmäksi Sipoota lukuun ottamatta.

Kuviot 4 ja 5. Ulospendelöinti Lohjan ja Porvoon kaupungeista (Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti)

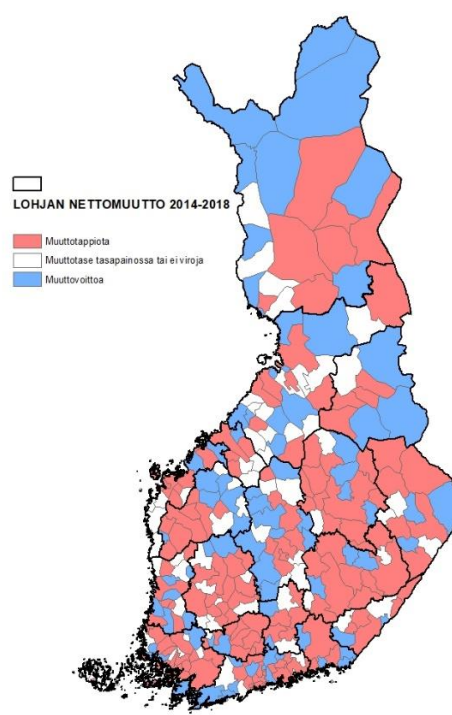
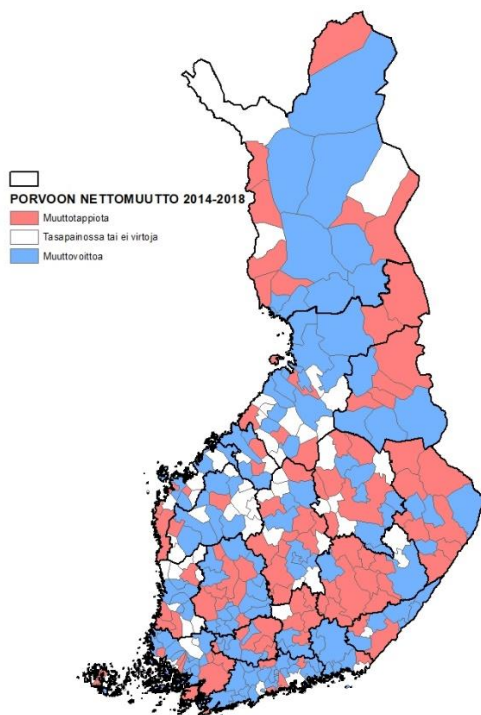
Porvoon ja Lohjan kaupunkien muuttovirrat

Porvoon ja Lohjan kaupunkien muuttovirtoja tarkasteltiin sekä koko maan tasolla että suhteessa pääkaupunkiseutuun ja KUUMA-kuntiin.

Kartoissa 9. ja 10. on ensin kuvattu Porvoon ja Lohjan nettomuuttoa kunnittain vuosina 2014-2018. Nettomuutto tarkoittaa kunnan tulo- ja lähtömuuton välistä erotusta.

Porvoo sai muuttovoittoa yhteensä 139 kunnasta ja kärsi muuttotappiota 103 kunnalle. **Porvoo sai määrällisesti eniten muuttovoittoa Espoosta (+84), Askolasta (+77), Vantaalta (+67) ja Loviisasta (+56) sekä kärsi eniten muuttotappiota Helsingille (-435), Turulle (-154), Tampereelle (-58) ja Sipoolle (-56).**

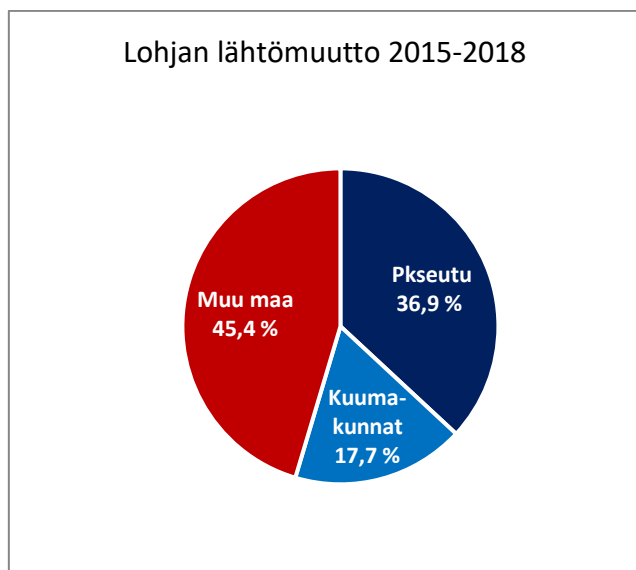
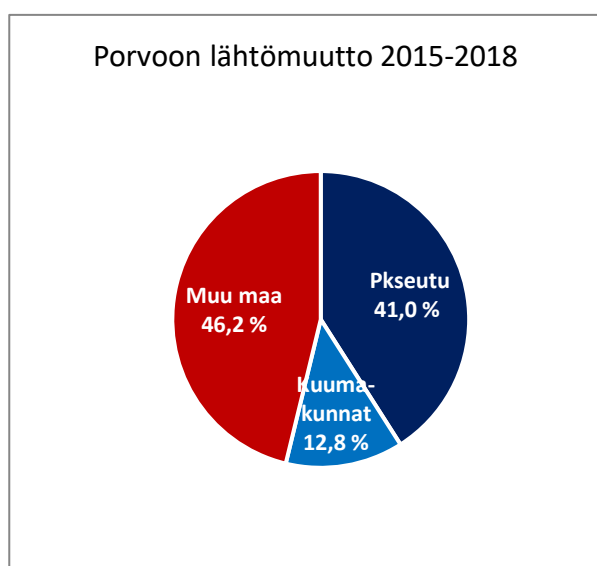
Lohja sai muuttovoittoa yhteensä 86 kunnasta ja kärsi muuttotappiota 143 kunnalle. **Lohja sai määrällisesti eniten muuttovoittoa Kirkkonummelta (+93), Raaseporista (+91), Inkoosta (+61) ja Siuntiossa (+43) sekä kärsi eniten muuttotappiota Turulle (-299), Helsingille (-269), Tampereelle (-157) ja Espoolle (-114).**

Kartat 9 ja 10. Porvoon ja Lohjan kaupunkien nettomuutto kunnittain vuosina 2014-2018 (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Kaikista Porvoosta ja Lohjalta muuttaneista yli puolet muutti joko pääkaupunkiseudulle tai KUUMA-kuntiin.

Porvoosta muutti pääkaupunkiseudulle ja KUUMA-kuntiin yhteensä 4 850 henkilöä vuosien 2015-2018 aikana eli yli puolet (53,8 %) kaikista lähtömuuttoista. Porvoon lähtömuutot kohdistuivat etenkin Helsinkiin. Lohjalta lähtömuutti pääkaupunkiseudulle ja KUUMA-kuntiin yhteensä noin 4 400 henkilöä vuosien 2015-2018 aikana. Lohjan kaikista lähtömuuttajista yli puolet (54,6 %) muuttivat joko pääkaupunkiseudulle tai KUUMA-kuntiin.

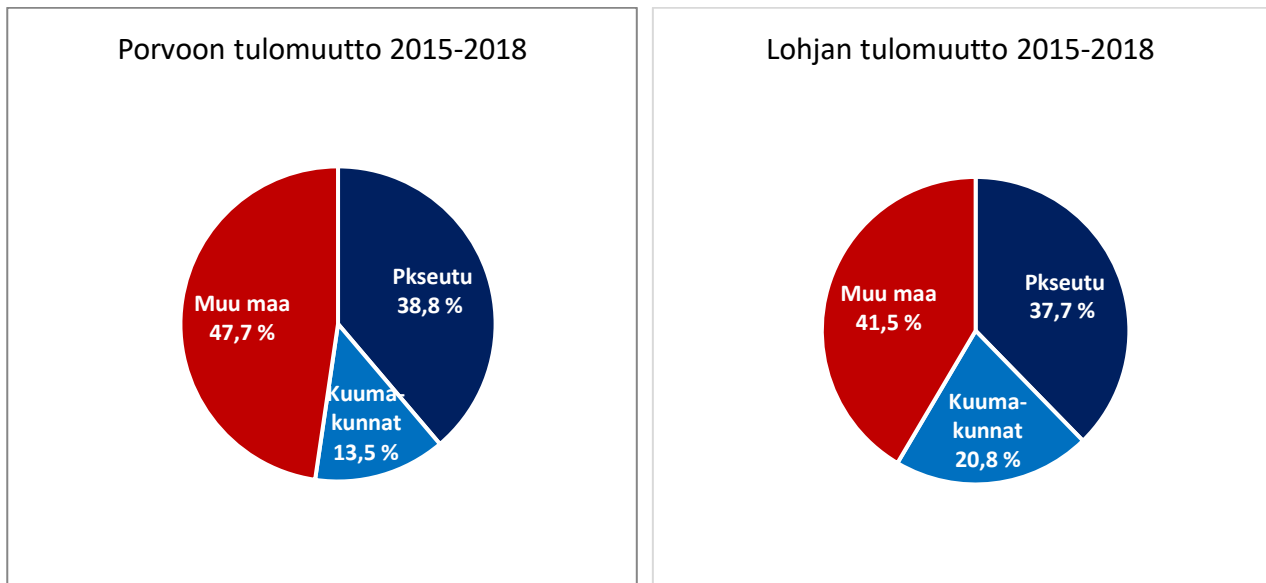

Kuviot 6 ja 7. Porvoon ja Lohjan lähtömuutot maan sisäisessä muuttoliikkeessä vuosina 2015-2018 (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Seuraavissa kuvioissa on kuvattu vastaavalla tavalla Lohjan ja Porvoon tulomuuttoa maan sisäisessä muuttoliikkeessä vuosien 2015-2018 aikana. **Porvooseen ja Lohjalla tulomuuttaneista yli puolet tulijoista tuli pääkaupunkiseudulta ja KUUMA-kunnista vuosien 2015-2018 aikana.**

Porvooseen tulomuuttaneista noin 4 600 henkilöä eli 52,3 prosenttia tulomuutti Porvooseen joko pääkaupunkiseudulta tai KUUMA-kunnista. **Pääkaupunkiseudun, ja erityisesti Helsingin merkitys, ylikorostuu Porvoon tulomuutoissa.** KUUMA-kuntien merkitys on myös suuri, mutta selvästi maltillisempi kuin pääkaupunkiseudun. Porvooseen tulomuutti etenkin työllisiä ja koulutettuja muuttajia, joista aiheutuu useita muita myönteisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia alueen kehittymisen kannalta.

Lohjalle tulomuutti noin 4 100 henkilöä pääkaupunkiseudulta tai KUUMA-kunnista vuosien 2015-2018 aikana. **Pääkaupunkiseudun ja KUUMA-kuntien osuus Lohjan kaikista tulomuutoista oli lähes 60 %.** Lohjaan tulomuutti Porvoon tavoin runsaasti etenkin työllisiä ja koulutettuja muuttajia, joista aiheutuu positiivisia kerrannaisvaikutuksia. Eläkeläisten osuus tulomuutossa oli myös huomattava.

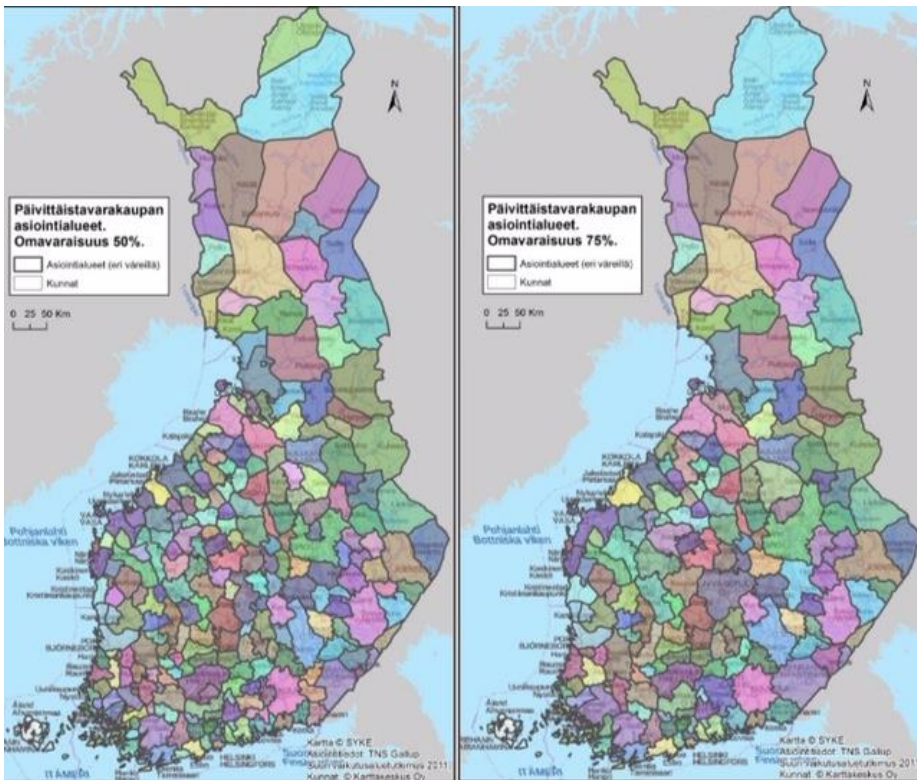
Kuviot 7 ja 8. Porvoon ja Lohjan tulomuutot maan sisäisessä muuttoliikkeessä vuosina 2015-2018 (Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike)

Porvoon ja Lohjan kaupunkien asiointivirrat

Alueiden sisäisistä ja välisistä asiointivirroista ei ole käytettävissä tuoretta tietoa. TNS Gallup Oy toteutti niin sanotun 'Suuren vaikutusalueutkimuksen' vuonna 2011. Tutkimus perustui kunnittaiseen noin 30 000 henkilön asiointikyselyyn kaikkiaan 39 toimialan osalta. Toimialat painottuivat lähinnä päivittäis- ja erikoistavarakauppaan. Suomen ympäristökeskus (SYKE) määritteli vuonna 2012 "toiminnalliset asiointialueet" em. vaikutusalueutkimuksen perusteella. **Asiointialueiden määrittelyn perustana oli keskuskuntien valinta. Muut kunnat liitettiin siihen keskuskuntaan, johon ne suuntautuvat eniten.** Paikoin käytettiin tapauskohtaista harkintaa. Asiointialueiden muodostamisen periaate on samankaltainen kuin Tilastokeskuksen tapa muodostaa työssäkäyntitietojen pohjalta kuntapohjaiset työssäkäyntialueet.

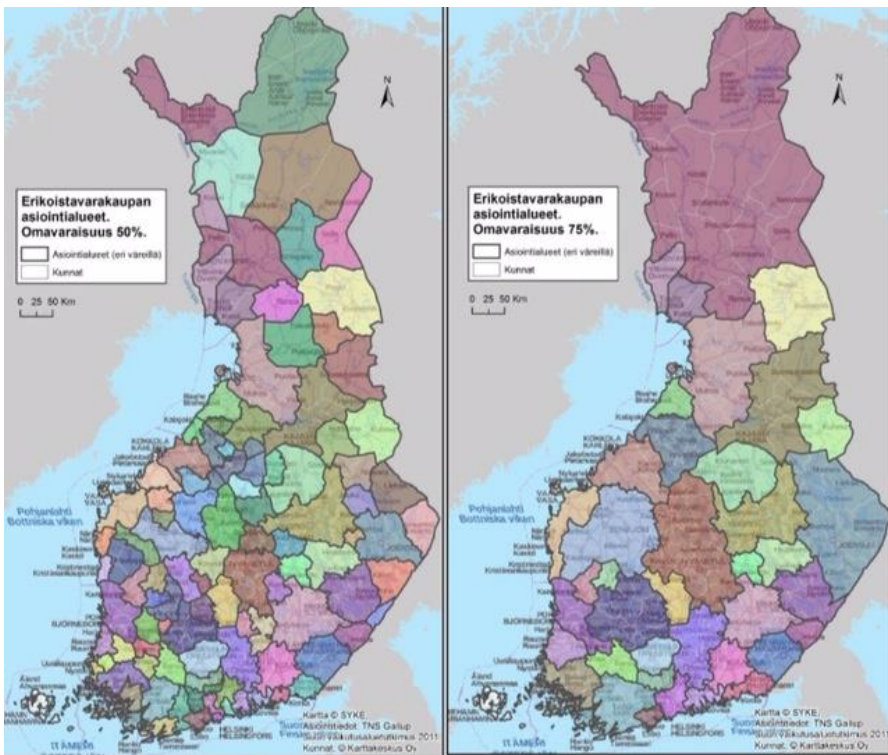
Seuraavissa kartoissa on kuvattu koko maan osalta päivittäistavarakaupan, erikoistavarakaupan ja palveluiden asiointialueita sekä kaikki toimialat yhdistävää asiointialuetta. Rajaavana kriteerinä käytetään 50 ja 75 %:in omavaraisuuden rajaa eli joko vähintään puolet tai kolme neljäsosaa asiointialueella tapahtuu omassa kunnassa sekä puolet tai yksi neljäsosa suuntautuu muihin kuntiin. **Omassa kunnassa asiointialueen osuus kertoo kuntien palveluomavaraisuudesta ja keskusmerkityksestä. Jos suurin osa asiointialueella suuntautuu muualle kuin omaan kuntaan, kunta sijoittuu selvästi osaksi laajempaa asiointialuetta.** Muussa palveluasiointialueella kuin kaupan asiointialueella muutos 50%:n omavaraisuudesta 75%:iin on hyvin suuri 75%:n tasolla alueista muodostuu jo hyvin laajoja seudullisia useista kunnista muodostuvia kokonaisuuksia.

Päivittäistavara-asiointi on hyvin paikallista ja suurin osa asiointialueella tapahtuu omassa kunnassa. **Porvoo ja Lohja muodostavat oman päivittäistavarakaupan asiointialueen molemmilla raja-arvoilla.**

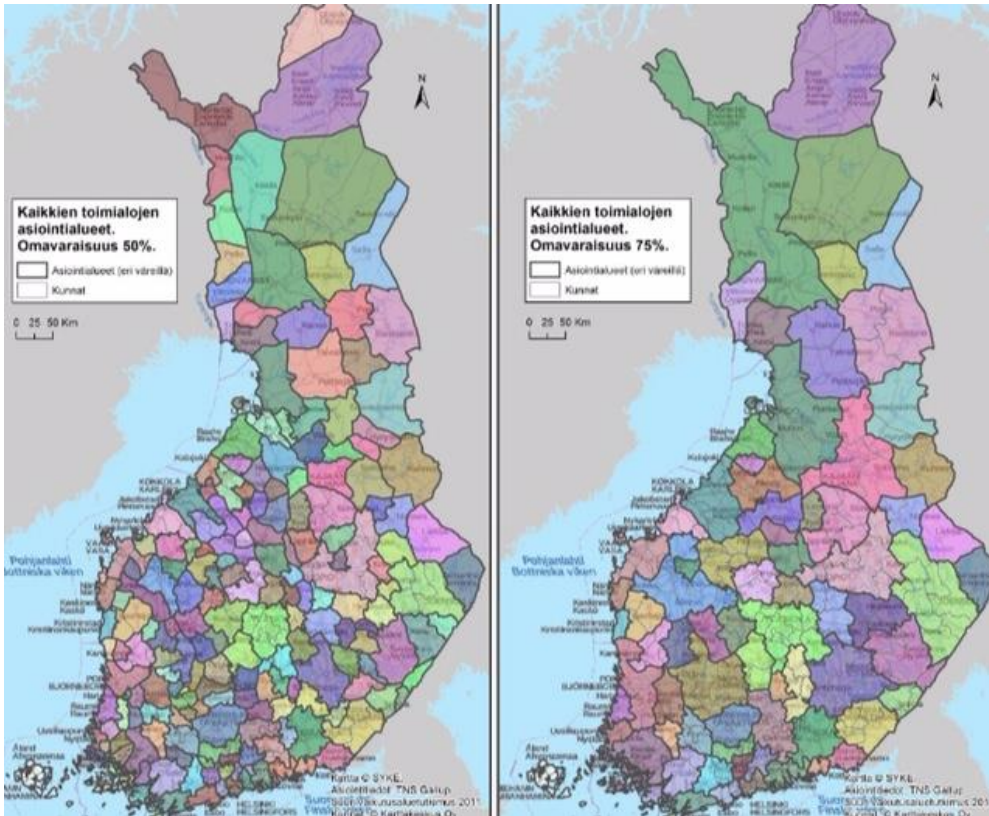
Kartta 11. Päivittäistavarakaupan asiintalueet 50 ja 75 prosentin omavaraisuudella (Lähde: Toiminnalliset alueet ja kasvuyöhykkeet Suomessa 2017)

Erikoistavara-asiointi on seudullisempaa verrattuna esimerkiksi päivittäistavara-asiointiin, jolloin asiintalueista muodostuu laajempia useiden kuntien muodostamia kokonaisuuksia, etenkin kun alueet muodostetaan 75%:n omavaraisuuskriteerillä. Tämä tulee hyvin esiin myös Porvoon ja Lohjan kohdalla. Molempien kaupunkien erikoistavarakaupan asiointivirtoja suuntautuu pääkaupunkiseudulle.

Kartta 12. Erikoistavarakaupan asiintalueet 50 ja 75 prosentin omavaraisuudella (Lähde: Toiminnalliset alueet ja kasvuyöhykkeet Suomessa 2017)

Kaikkien toimialojen asiointialueissa on yhdistetty päivittäis- ja erikoistavarakauppa sekä palveluiden asiointialueet yhdeksi kokonaisuudeksi. 50 prosentin omavaraisuus on pitkälti kuntakohtainen, mutta 75 prosentin omavaraisuudelle muodostuu laajempia seudullisia kokonaisuuksia. **Porvoo ja Lohja toimivat oman vaikutusalueensa keskuskuntina, mutta niiden asiointivirtoja suuntautuu varsinkin erikoistavarakaupan osalta pääkaupunkiseudulle.**

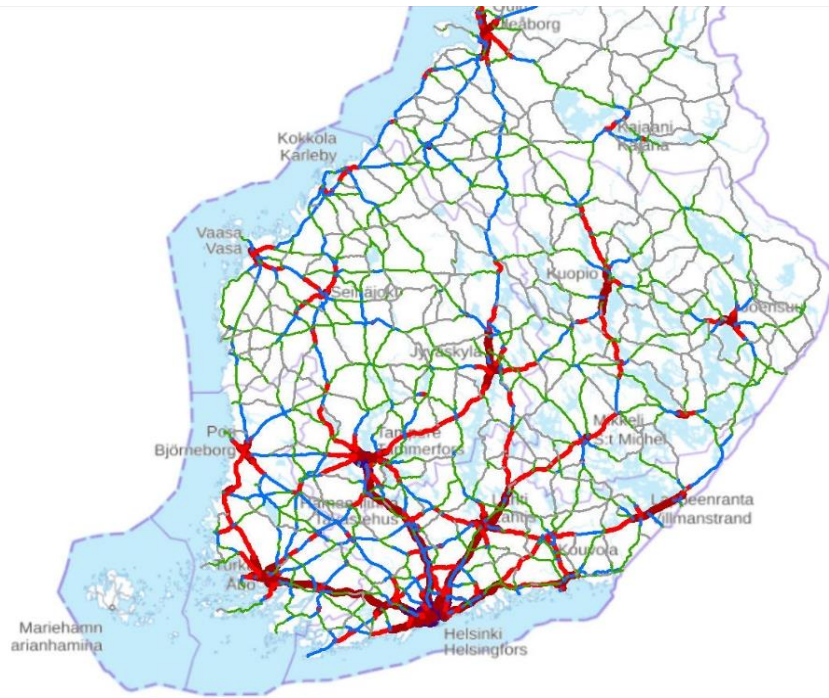
Kartta 13. Kaikkien toimialojen asiointialueet 50 ja 75 %:in omavaraisuudella (Lähde: Toiminnalliset alueet ja kasvuvyöhykkeet Suomessa 2017)

Porvoon ja Lohjan kaupunkien liikennevirrat

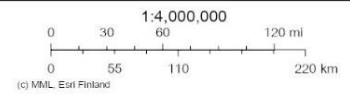
Seuraavissa kartoissa (14 ja 15) on tarkasteltu henkilöautojen keskimääräistä vuorokausiliikennettä. Väylävirasto seuraa liikennevirtojen määrää tieverkostossa mm. vuorokausikohtaisen henkilöliikenteen määrien perusteella.

Kartassa 14. on kuvakaappauksena esitetty tilannekuva 21.4.2020 tieverkoston liikennemäärästä Oulun eteläpuolella olevasta Suomesta. Punaiset tieosuudet kartassa ovat tiheimpiä henkilöautojen määrällä mitattuna. **Porvoon ja Lohjan liikennevirrat pääkaupunkiseudulle kuuluvat koko maan vilkkaimmin liikennöityjen teiden joukkoon.** Vuorokausiliikenne on suurinta Helsingin ympärillä olevilla väylillä sekä muiden suurimpien kaupunkien sisään-tai ulosmenoväylillä.

Kartassa 15. on esitetty yksityiskohtaisemmin Porvoon ja Lohjan henkilöautojen liikennevirtojen määrää keskimääräisen vuorokausiliikenteen mukaan pääväylällä (moottoritie). Kartan viiva on sitä paksumpi mitä suurempi on henkilöautojen määrä vuorokaudessa. **Porvoosta Helsingin suuntaan vuorokausikohtaiset liikennemäärät vaihtelevat 22 000-33 000 välillä sekä Porvoosta Kotkan suuntaan 9 000-18 000 välillä. Lohjasta Helsingin suuntaan vuorokausikohtaiset henkilöautojen liikennemäärät vaihtelevat 23 000-58 000 välillä sekä Lohjasta Turun suuntaan 13 000-16 000 välillä.**

April 21, 2020
 valta-seututiet
 0 - 1000
 1001 - 3000
 3001 - 6000
 6001 - 12000
 12001 - 40000
 > 40000

Kartta 14. Henkilöautojen keskimääräinen vuorokausiliikenne eteläisessä Suomessa 21.4.2020 (Lähde: Väylä 2020)

Henkilöautojen keskim. vrk-liikenne

2019
 2 682
 2 682 - 33 286
 33 286

Lähde: Väylä

Sources: Esri, HERE, Garmin, FAO, NOAA, USGS, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

Kartta 15. Porvoon ja Lohjan kaupunkien liikennevirtojen määrä keskimäärin vuorokaudessa vuonna 2019 (Lähde: Väylä 2020)